

DERDE KIERKEGAARDLEZING
(Antwerpen, woensdag 27 februari 2008)
Kris Witzoreck

Bedoeling van deze lezing is iets onvervalst van Kierkegaard zèlf mede te delen. En daarmee is *niet* bedoeld een of andere leer(stelling) van Kierkegaard uit de doeken te doen, maar iets te zeggen over de existierende mens Kierkegaard die, net zoals Socrates, de woorden sprak volgens dewelke hij leefde, en ook leefde volgens de woorden die hij sprak, of althans dit tot het uiterste probeerde. In die zin ligt zijn hele leven samengevat in zijn schrijverschap.

Al heel jong heeft Kierkegaard goed begrepen dat de eis van een integere levenswandel in de tussenmenselijke werkelijkheid een uitzonderingstoestand is. Hij kent maar twee voorbeelden die handelden naar wat zij zegden, met name Socrates en Jezus. De oprechte eenvoud van hun leven werd maatgevend voor Kierkegaards eigen leven, en staat model voor wat hij onder *existeren* verstaat.

Zowel Socrates als Jezus, maar ook Kierkegaard ‘dienden slechts één god’ (Mt 6:24), en werden, omwille van deze bijna bovenmenselijke eenvoud, door hun tijdgenoten veracht, vernederd en uit de gemeenschap geschopt.

Als ‘verworpenen der aarde’ deelden zij dezelfde eenzaamheid, en leefden ze geheel incognito in de bestaande maatschappij: onbegrepen of miskend door hun tijdgenoten, maar des te meer bewonderd door alle latere generaties. Dat is de gemeenschappelijke tragiek van Socrates, Jezus en Kierkegaard.

Crisis der zekerheden – zo luidt de titel van de Nederlandse uitgave in 1934 van een bundeling essays van Leo Sjestow (1866-1938), die een volledig beeld moet geven van het literair-filosofisch werk van deze Russische schrijver. Opmerkelijk is de hierin opgenomen monumentale studie *Memento mori (gedenk te sterven)*, geschreven ‘naar aanleiding van de kennistheorie van Edmund Husserl’. Husserl en Sjestow hebben elkaar meermaals ontmoet. Zij waardeerden en bestreden elkaar: Husserl als een strenge wetenschapper, Sjestow als een subjectieve denker. Wanneer Sjestow’s essai *De geketende Parmenides* in het befaamde tijdschrift voor filosofie van de cultuur *Logos* verschijnt, schrijft Husserl aan Sjestow: “Uw wegen zijn niet de mijne, maar ik begrijp en waardeer uw problematiek”. In deze context is de volgende ‘Kierkegaardanekdote’ daarom des te merkwaardiger. Toen Sjestow Husserl bekende Kierkegaard helemaal niet te kennen, stond Husserl er op dat deze de werken van de Deense filosoof zou lezen, hij eiste het zelfs!